

У НОВОМЕ САДУ У СУБОТУ 4. ЈУЛА 1898.

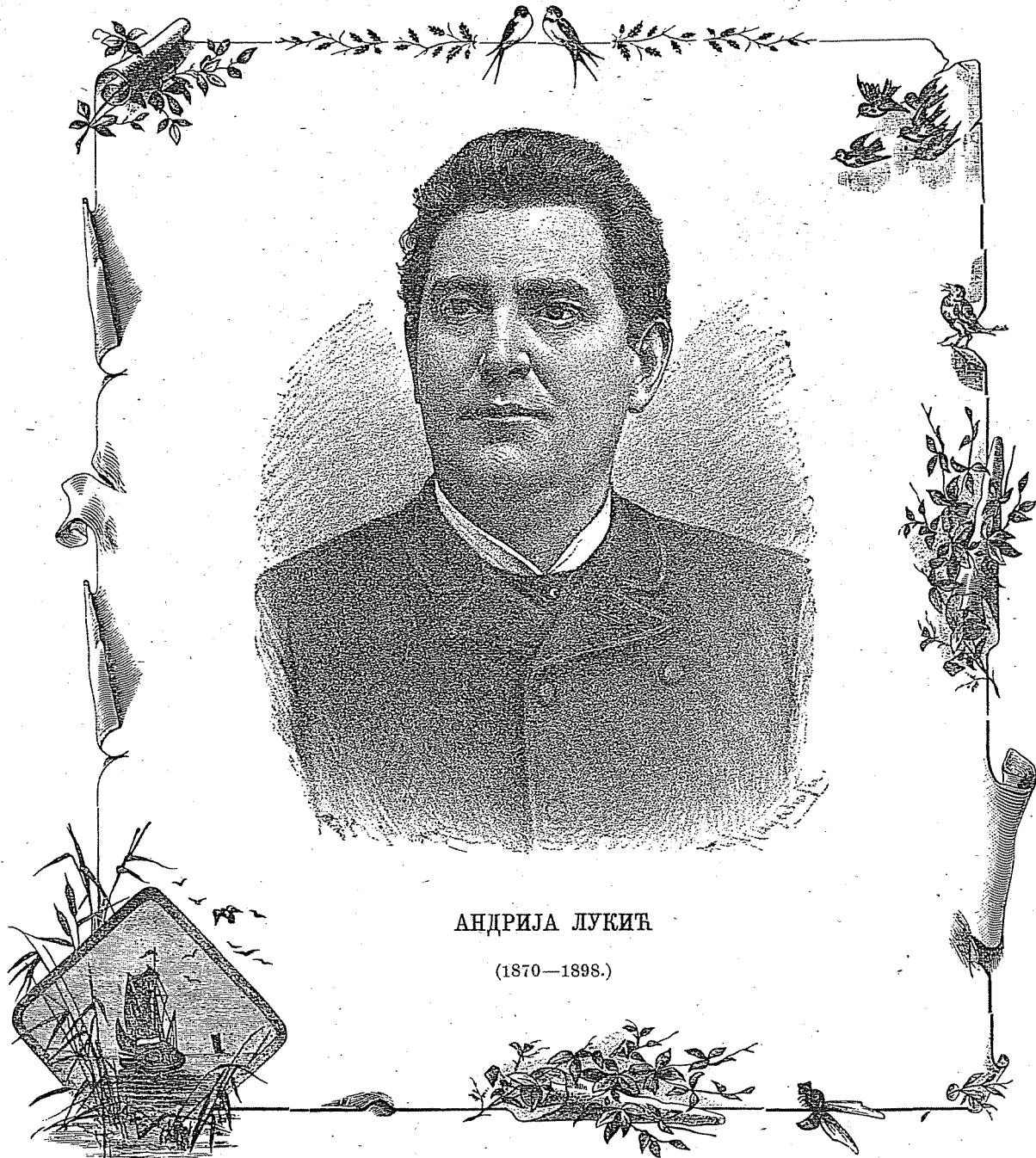
ГОД. XXIII.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 34.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Издава за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свакда о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

ДВАДЕСЕТПЕТОГОДИШЊИЦА АНДРИЈЕ ЛУКИЋА.

Лине 1. јула прослависмо, како нам је то у нашим скромним приликама могуће било, двадесетпетогодишњицу глумовања Пере Добриновића, а данас, ето, славимо двадесетпетогодишњицу његова друга, одличног нашег и симпатичног уметника Андрије Лукића, који је такођер посветио своје најбоље силе развитку наше позоришне уметности, те тиме у велико већ и до сада послужио просветном најпретку свога народа.

Андрija Лукић је неоспориво један од наших најинтелигентнијих глумаца. Када сам га први пут гледао на позорници г. 1889. у Шентановој шаљivoј игри „Златан паук“, у улози Теодора Клингенберга, био је он већ готов уметник, који је одавна ступао спутурном ногом по даскама, што значе свет. Одмах ми је јасно било, да је он уметник вишег реда. Симпатична његова лична појава, јасни изговор, а особито отменост кретања: свакога на јуриш задобива. Може се рећи, да има комада, који су се на нашој позорници одржали само за то, јер у њима игра главну улогу Андрија Лукић. Такав комад је и Сиглигетијев „Циганин“, што га је слављеник изабрао за прославу своје двадесетпетогодишњице.

И о Андрији Лукићу може се рећи, да је једнако одличан у приказивању веселих и трагичних улога. Ми мали принуђени смо далеко више експлоатисати силе наших уметника, него они велики и јачи, који штеде своје уметнике, те су задовољни, ако им поједињи уметник створи неколико десетина оригиналних и дотераних глумачких креација у једном жанру. Наши књижевници још увек мора да буду своје врсте полихистори, а наши уметници уисти час и трагичари и компчари, интерпрети простонародних типова и приказивачи салонских лавова и преживелих арпстократских гоуé-a.

Андрija Лукић једнако је ваљан у свима тим врстама приказивања. Али је ипак обележје синтезе његове глумачке каријере: виртуозност у приказивању сериозних, озбиљних улога. На том пољу створио је он неколико савршених типова, који ће остати дубоко зарезани у сећању гледалаца.

Такав је његов „Цар Лазар“ у Суботиће-

вом „Милошу Обилићу“ и Шапчаниновој „Задужбни цара Лазара“. Такав је његов Антоније у Шекспирову „Млетачком трговцу“, краљ Клаудије у „Хамлету“, Фрол Герас у Деруледовом „Хетману“, Дон Мануел у Ечегарајајеву „Галеоту“, кнез Дејан у „Балканској царчи“, да не спомињемо дуги низ других улога ове врсте из млађих му дана.

Андрij Лукићу је пошло за руком крејирати целу скалу значајних гримаса за приказ тешке боље, што притискује душу, мучену грижњом савести, љубомором или страхом. Нису то једноличне, типичне боре чела, пскривљајп усана и укоченост ока, — то је фино ниансовање, приметно извеџбаним оку.

Сасвим је другачији израз лица издајника Михаила Бранкомпра у Копеовој драми: „За круну“, него ли онај, којим приказује Лукић душевно расположење Бориса Годунова у Шиллер-Лаубесовом „Лажном цару Димитрији“, а опет други, када нам приказује грижњу савести краља Клаудија у „Хамлету“.

Сасвим је другачији тако звани говор лица и очију, којим он представља љубомору разних индивидуалитета, другачији је као Шпањолац Дон Мануел у „Галеоту“, а другачији као Ван дер Хофен у Сардуовом „Љубавном писму“, а другачији, као Ђорђе Орлати у Чикијевом „Вечитом закону.“ Разне мале љутитости: од тек приметног огорчења до бурних пароксизама беса зна Андрија Лукић приказати нам правом виртуозношћу у целом низу разних мркоглеђа и прзица, а управо је ненадмашан у приказу прелаза из суперлатива беснила у ведро расположење. Његов Маринко у Брзак — Веселиновићеву „Биди“, право је ремек-дело те врсте, баш као што је одличан у приказу Марјана Шокчевића у Округићевој „Шокици“.

Добродушност у ватри невоље и искуства проказање душе приказује нам Лукић тако симпатично, да га у таковим улогама гледамо увек с неким необично пријатним душевним расположењем. Његов „Иво Црнојевић“ у Костићевом „Максиму Црнојевићу“, Лезирк у „Лионском улаку“, Мерсије у Фурнијеровој „Партији пикета“, гроф Монти у Сиглигетијевом „Војничком бегунцу“, барон Виљем Еркењи у Чикијевој „Мајци“, Густав Балнаји у „Господ-

ској сиротињи" од истог писца и доброчина Косад у Сардуовим „Принцијем пријатељима“: остају дugo у памети, као симпатичне слике баш ради начина, којим их Лукић приказује.

Врло згодно приказује Лукић умне мислиоце, хладне државнике и идеалне родољубе.

Како ли је мио његов Јулијус Панопијус Цезинге у Савићевом „Дејчип Петру“, лого-

тет Мудрослав у

Цветићевом „Немањи“, гроф Глостер у „Краљу Ли-ру“, и гроф барон

Борли у Шилеровој

„Марији Стјуартовој“. И мешавину

опречних карактер-
них прта приказује

нам Лукић једна-
ком виртуозношћу

и промишљеношћу.
Његов Ђудевит XI.

у Банвиљевом „Грен-
гоару“ савршена је

глумачка креација.

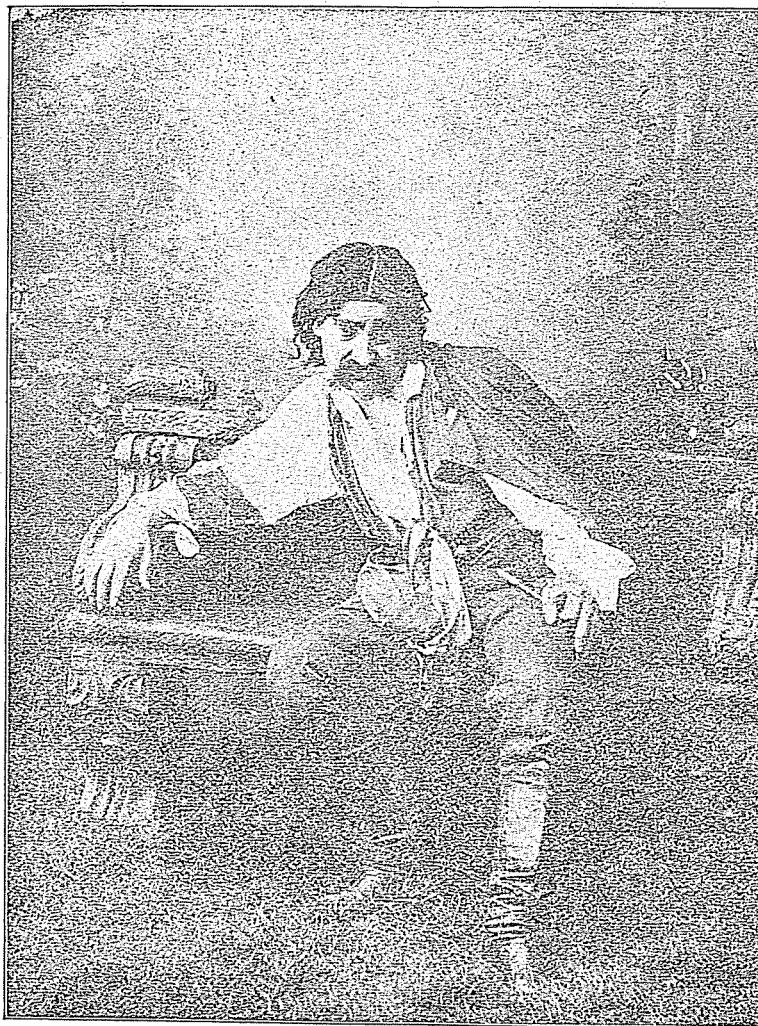
А шта да тек
речемо о његовој
оригиналној и кла-
сичној виртуозно-
сти у приказу уми-
рања? Тако је и
његов старац Ларок
у Фељетовом „Ро-
ману спромашног
младића“ саврше-
на креација и по
масци и по приказу
бунила, али је сцена
умирања Ларокова
нешто, што је на
нашој позорници јединствено, а што би учи-
нило велик утисак и на првим светским по-
зорницама.

Више пута сам о том размишљао, зашто је Лукић одабрао управо Сиглигетијев комад „Циганин“, као посебни предмет своје пажње, те на улогу циганина Живка утропшио толико труда и вештине, да се тај комад већ ради његова класична приказивања не сме напустити. У 35 броју „Позоришта“ од г. 1895.

покушао сам то протумачити. Тамо сам разложио, како је романтика циганског живота од увек па се привлачила пажњу песника и књижевника, те су руски песник Пушкин у свом синеву „Циганин“ и француски песнички великан Виктор Иго у збирци: „Les Orientales“ огледали снагу свога песничког ћенија у опију циганског живота. „Било би право чудо, да се није нашао какав мађарски писац, да изнесе у драмском облику живот циганина на позорницу, када се знаде, да је Угарска Елдорадо тому номадском племену, и да је мађарски циганин нека особљта врста типнога циганина, без које се не може Угарска са својим не-прегледним степа-ма ни замислити.

И Сиглигетију је пошло за руком, романтику и трагикомедију циганског живота, зачињену посебном врстом циганске филозофије, у занимљивој драмској слици приказати. тако, да тај комад још увек ма-ми кроз сузе: смех, а кроз смех: сузе. Душевно расположење гледаоца то-

га комада слично је априлском дану, када у једном сахату по три пута пада киша и просија сунце, онако неизменце, како и Циганин у Сиглигетијевом комаду пада из хумора у сентименталност, из очаја у шалу и сарказам. То је право циганско време, права циганска атмосфера. Ако и није Сиглигети тим својим комадом задовољио све захтеве драмске вештине, пошло му је за руком дочарати пред очи: верне и живе слике циганлука, надахнута иде-

ализмом песничке душе и правице, окупане светлошћу и сенком оне атмосфере и сценерије, у којој овакови типови ничу, расте, говоре, раде, страдају и уживају, једном речи, крећу се у свом елементу. Треба још гледати и слушати носиоца главне улоге: Лукића, који је у интерпретацији Циганина створио узорско дело глумачке вештине, па да се разуме, за што тај комад још увек привлачи публику. И маска и мимика, и глас и говор и кретња, и весели и жалосни, и мирни и патетични моменти, све је то у њега тако изврсно, да му се управо дивити морамо.“

Ове своје речи понављам овде, да буде јасно, зашто је Лукић одабрао баш „Циганина“ за прославу своје двадесетпетогодишњице.

Саставив тако према уском оквиру овога листа синтезу двадесет и петгодишњег глумачког уметника, одличног нашег глумца и драгога побре Андре Лукића, завршујем с топ-

лом жеђом, да нам он овако свеж, симпатичан, радин и напредан још дуго буде драгоценним снажним ступом српске позоришне уметности у овим странама, где та уметност врши тако велику и узвишену задаћу.

Некако се само од себе намеће питање, који је од наших двају слављеника: већи, бољи и заслужнији уметник, да ли Пера Добриновић или Андре Лукић? Али на то питање најбоље је одговорити оно, што је рекао велики немачки песник Гете, када је чуо, да се ћуди о том препириу, ко је већи песник: он или Шилер. „Шта се препириете о том: будите срећни и задовољни, да их обожицу имате.“ И ми тако велимо. Бог нам их обожицу поживео још дуго на дику и понос и славу нашег народа и наше позоришне уметности, и као узор млађим члановима наше позоришне дружине.

J. Xp.

ДАНАШЊОМ ПРИЛИКОМ

— ПРИЈАТЕЉУ АНДРИ ЛУКИЋУ —

Било је то, дакле, пре двадесет и много година. На позоришним листовима беше јављено, да ће се давати Скрибесова вечито млада шаљива игра „Чаша воде“. Све улоге беху у познатим и припознатим рукама, само је улога Мешемова била у рукама једног новог младог глумца, мени сасвим непознатог. Ја сам дан пре стигао у Нови Сад и радовао сам се, да видим наше позориште, које ме је свагда већма занимало него ма какво иноземско.

Дође ред, да се пред публиком прикаже и Мешем. Погледим и опет у позоришни лист: „Мешем, заставник, — Луквћ“. Нов љубавник, дакле, који ће на том пољу да заслужи мамузе и да измами многе уздисаје из напаћених груди гледајућих швигарице. Па још у примамљивом костиму!

Дигне се завеса и Мешем — ах! разочарења за те гледајуће швигарице — спава, баш спава. Глава му се клати . . . он бунца. На лицима тих гледајућих швигарица показа се опет чаробно смешкање, али не зато, што бунца, већ зато, шта бунца. Мешем вели у сну: „Ох,

ала је лепа!“ На то ванђе фармазон Болинброк и ужива у младости Мешемовој, а и у том, што ће можда наћи на какву тајну, дворску тајну.

Најпосле се Мешем пробуди и скочи — моје разочарење. Беше то неки мршави заставник са танким ногама, које не би дебље биле од мотке његове заставе. И глас му беше према појави: танак, елегичан.

И у тог се жалосног заставника заљубе три, баш три dame! Краљица Ана, девојка; Малбровица, жена; Абигајила, швигарица. Он, разуме се, љуби само једну, ону, која „је лепа“. А то хоће све три да су.

Но и тај љубавник не ће стећи много мамуза на позорници, помислим у себи кад сам после представе ишао кући. Ја сам и погодно. Тај „Мешем“ и није као љубавник успео на позорници; ван позорнице имао је већ више среће . . .

Он је наскоро и стресао са себе љубавнички терет на позорници те је, кад је постао круп-

нији, прешао на јунаке, на карактерне улоге и на старце, бар старе господаре.

Ја сам се с временом с Лукићем и упознао и опријатељио. Та, Боже мој, књижевник и уметник! Један, који пискара позоришна дела и критике, и један, који глумује, та то се двоје мора наћи, мора зближити — кад кад мало и разићи, особито, ако критика... али и то спада у занат. Добро те глумачке срђње нису дуготрајне; до првог неуспеха — колеге.

Сећам се, било је то кад су се већ са несугласице почели разилазити и делити: љубавничке улоге и Андра Лукић, а ја га стадох наговарати, да се прими баш љубавничке улоге у мојој једној шаљивој игри. Лукић разрогачи очи и сабере чело, затим отвори мало уста, али не рече још ништа. Ја му рекох, да је г. Хаџић већ дао свој благослов и ако је том приликом махао главом. Лукић се реши и — комад, ах! пропаде. Али не због његове игре већ што је комад сам био слаб и незгодан. Сад сам тек разумео зашто је г. Хаџић махао главом. Лукић је том приликом играо изврсно, видело се, да с одушевљењем приноси себе на жртву пријатељу за љубав: но кад публика останде хладна и ледена, и кад критика комад саркастично рашчепира, рече ми Андра: „Ни теби за љубав не

ћу бити више љубавник; пропадај с другим љубавником, са мном више не ћеш!“

После тога вечера Лукић је с идиосинкрадијом обилазио љубавничке улоге. Ја сам био упорници. Ја сам и надаље писао шаљиве игре, па сам и надаље пропадао — ни Ружић ме није могао извући, а тај је био на позорници те какав љубавник!

Кад је Луквић постао старији и крупнији, а особито кад се оженио, напустио је и љубавничке улоге у животу. Стишанији на позорници а стишанији и иначе. Бура је прешла, таласи се смирили, из оног комешањасталожило се лепо, чисто и укусно вино, које, до душе, не пали и не наводи на будалаштипе, али зато греје и душу и срце. Он је сад у својој струци први српски глумац и ја се од срца радујем, што могу то и рећи.

Па како би било, драги Андро, кад би те сад, онако изненада, напао каквом улогом — не љубавничком, него мирном и стишаном? Ти би и сад онако исто вољно прионуо око рада као и онда, пре десет година. Па још кад би и г. Хаџић дао свој благослов — само да том приликом не маше опег главом.

Покушаћемо ако Бог да — пружи ми твоју руку, Андро!

M. С—h.

ИСТИЋИ.

ПОЗОРИШТЕ.

(Досетљиви управитељ.) У неком позоришту у Њу-Орлеану (Америка), за време представе појави се ватра, али за то од публике ипак нико није страдао. Ево како је то било: По свршетку другог чина спуштена је завеса и глумци опазе с позорнице, да је један део позорнице већ у пламену, те су стајали као укочени и хтели дићи вику, али у томе им приступи управитељ и рече: „Ви се мирно уклоните што брже, а ја ћу већ спасти публику!“ Глумци га послушају и мирно се разиђу, а он изиђе пред публику и поклони се, говорећи: „Поштована господо! Поншто је глумац главне улоге у трећем чину тешко оболео, то се трећи чин не може играти, него ће глумица Мис П. (коју у опште није публика радо гледала), декламовати неколико песама. Чувши то публика, мрмљајући је уставала и мирно излазила из позоришта, које је горело. Видећи сутра дан изгорело позориште, захваљивали су Богу и хвалили управитељеву досетљивост.

(Глумац ловац.) Неки наш глумац радо је ишао у лов на патке и шљуке, аз' како је био лош ловац, није никад ништа уловио. Кад би га после лова запитали познаници, да ли је што уловио? — одговорао би: „Знате, ја сам добро нишанио, али је Бог био паткама и шљукама веома милостив!“

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Ред позориших представа.)

У недељу 5. (17.) јула први пут: „Прибислав и Божана“. Историјска драма у 5 чинова, с певањем, написао Драг. Ј. Илић, музика од Д. Јенка.

У уторак 7. (19.) јула по други пут у претплати: „Прибислав и Божана“. Историјска драма у 5 чинова, с певањем, написао Драг. Ј. Илић, музика од Д. Јенка.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ

31. Представа.

У ДУНЂЕРСКОВОМ ПОЗОРИШТУ.

Ван претплате.

СВЕЧАНА ПРЕДСТАВА

У ПРОСЛАВУ ДВАДЕСТИГОДИШЊЕГ ГЛУМОВАЊА

А. ЛУКИЋА.

У Новом Саду, у суботу 4. (16. јула) 1898:

ЩИГАНИ

Позоришна игра у 3 чина, с певањем, и играњем, написао од Е. Сиглигетија, посрбию Ј. М. Шимић, за позорницу удесио А. Хапић, музика од А. Милчинског.

Редитељ: Добриновић.

ОСОБЕ:

Градић, спахија	— — —	Душановић.
Глиша Краткић, богат тежак,		
нежењен старкеља	— — —	Динић.
Борђе, његов синовац	— — —	Васиљевић.
Макса, тежак	— — —	Тодосић.
Ракила, његова жена	— — —	М. Тодосићка.
Евица, њена кћи из првог брака Ђ. Душановићка.		
Живко, Циганин	— — —	Лукић.
Петко, његов син	— — —	Марковић.
Ружица, његова кћи	— — —	М. Марковићка.

Јефта, спахински пандур	— — — — —	Бакаловић.
Кишибиров	— — — — —	Павиљевић.
Пела	— — — — —	Д. Николићка.
Савета	— — — — —	Д. Симићева.
Марта	— — — — —	Д. Васиљевићка.
Кумрија	— — — — —	Д. Туџаковићева.
Анка	— — — — —	Л. Вујчићева.
Ленка	— — — — —	М. Радошевићева.
Кум	— — — — —	Николић.
Девер	— — — — —	Поповић.

У недељу 5. (17.) јула први пут: „Прибислав и Божана“. Историјска драма с певањем у 5 чинова, написао Драг. Ј. Илић, музика од Д. Јенка.

Ко од наших поштованих претплатника жели своју ложу или своја места и за ову представу задржати, нека изволи ту намеру своју изјавити у књижарници браће М. Поповића најдуже до 11 сата пре подне.

Улазнице могу се добити у књижарници Браће М. Поповића од 8—12 сахата пре подне, и од 3—6 после подне и у вече у позоришту на каси.

Умољавају се пошт. госпође и госпођице, да изволне у позоришту без шешира седити.

Почетак тачно у 8 сахата у вече.